

Dzīves kvalitāte nevar būt ekstra

Turpinot reģionālo laikrakstu kopprojektu, kurā runājam par nacionāli nozīmīgiem jautājumiem, šoreiz esam pievērsušies sociālajai drošībai. Centāmies noskaidrot, vai valsts un pašvaldības dara pietiekami, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs varētu justies drošs par savu dzīvi. Tas, ko ieraudzījām, nav valstij glaimojoši, jo mūsu pensionāri lieki pie ārsta neiet, bet jauniešiem bez darba pieredzes nākas ilgstoši sēdēt "bezdarbnieku maižē", tomēr ir arī pozitīvie piemēri, kad ģimenes tiek galā ar bērnu audzināšanu, īpaši par to nesūkstoties, bet pašvaldības ir gatavas investēt dienas centros, lai palīdzētu tiem, kam klājas visgrūtāk. Tāpēc ceram, ka, pamazām lietas sakārtojot, arī Latvijā nākotnē dzīves kvalitāte nebūs ekstra, kas pienākas tikai privilēgtajiem.

Redaktore ANDA PŪCE

Reģionālo laikrakstu pielikums

Nr.4

Kurzemes Vārds

Auseklis

Talsu Vēstis

STARS

Kurzemnieks

Zemgale

Saldus Zeme

Druva

Liesma

Izkārpīties no sociālās spriedzes dūksnāja

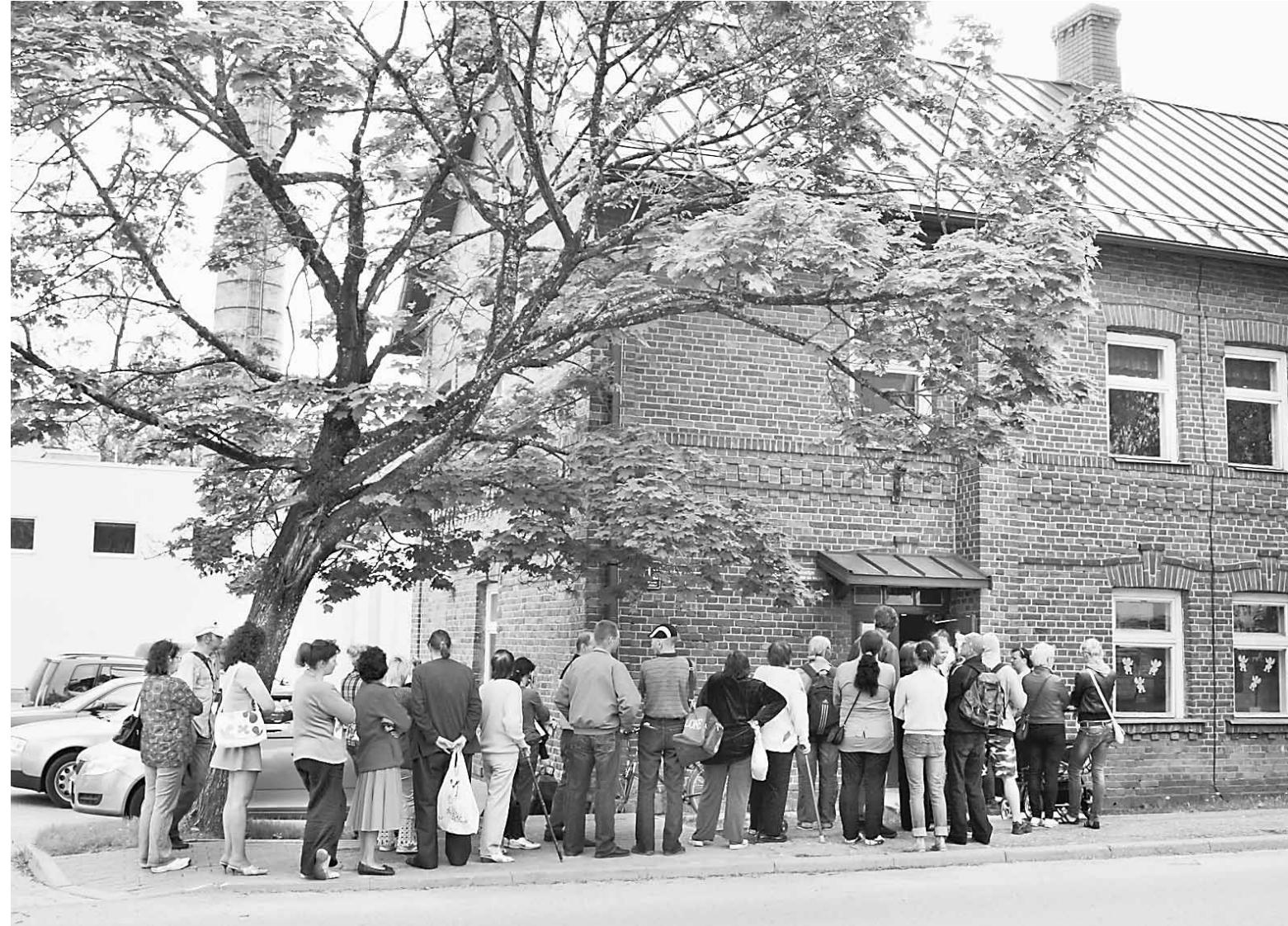
Dūksnājs ir staigna vieta, purvs, kurā var nogrimt kā akacī, bet var arī izķepuroties. Tieši par šādu izķepurošanās iespēju var runāt, domājot par Latvijas iedzīvotāju sociālo drošību un stabilitāti.

Piekta daļa slīgst nabadzībā

"Par sociālās drošības sajūtu ir atbildīga valsts, kuras pilsoņi mēs esam. Drošumspēja ir kopēja atbildība: kā individuālā, tā valsts un pašvaldības iestāžu, kuru pienākums ir sniegt atbalstu mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, arī ģimenēm ar bērniem," - tā uz jautājumu, kā Latviju padarīt par valsti, kurā iedzīvotāji nebaidītos par rītdienu, proti, saslimt, zaudēt darbu, nespēt samaksāt rēkinus, kredītus, palikt bez jumta virs galvas, nebažītos par bērnu nākotni, atbildi sociālie darbinieki.

2015. gadā Latvijā nabadzības riskam bija pakļauti 424 tūkstoši jeb 21,8% iedzīvotāju. Šo cilvēku ienākumi bija mazāki par 318 eiro mēnesī. Pētījumos redzams, ka sociālajai atstumtībai lielākoties pakļauti pensionāri, jo 70% no mūsu senioriem iztiekt ar mazāk nekā 300 eiro mēnesī. Tāpat riska grupā ir invalīdi, vientuljie vecāki ar bērniem un ilgstošie bezdarbnieki.

Šo cilvēku liktenis daudzus neatstāj vienaldzīgus. "Ja padzirdu, ka gadījusies bēda, ja uzziņu, ka kādam vajadzīgs skapis, gulta vai bērniem skolas lietas, es sarosos," saka Zinta Cimoško. Labdare dzīvo Mazsalacas novada Sēlos, bet viņas ģimenes Zviedrijā sarūpētās labdarības kravas nonāk ne tikai pie maz-

Rinda pēc pārtikas precēm ik pārnedējas veidojas arī Valmieras centrā. Šajā ēkā Latvijas Sarkanais Krusts dala atbalsta pakas vistrūcīgākajiem.

Foto – Jānis Līgats

nodrošinātajiem Latvijā, bet arī citās Baltijas valstīs.

"No cilvēka pie cilvēka," - tāds ir Zintas moto, cenuoties palīdzēt. Bet kā nabadzību un tai sekojošo sociālo atstumtību cenas risināt Latvijas valdība?

Trūkst vidussķiras

Sociālekonomikas eksperti uzsver: nabadzību varētu mazināt, ja pieaugtu vidusslānis, taču

sociālo šķiru struktūra Latvijā ir izkropjota, un, ja tradicionāli Rietumeiropā ar vidussķiru saprot personas, kam ir augsts izglītības un kultūras kapitāls, kas strādā intelektuālu, nevis fizisku darbu, tad šeit tā diemžēl nav.

Finanšu ministrijā uzskata, ka viens no līdzekļiem nabadzības mazināšanā būs progresīvā iedzīvotāju ienākumu nodokļa piemērošana. Pašlaik nodokļu

reforma ir diskusiju degpunktā un pārmaiņu priekšā.

Labklājības ministrijā norāda, ka būtiska ir strauja minimālās algas celšana, un arī tas ir reformu plānā.

"Algas ir jāceļ, un tas jādara strauji, jo situācija, kad darbinieks, strādājot 40 stundas nedēļā, saņem atalgojumu, nomaksā rēkinus, un viņam paliek tikpat naudas pāri, cik cilvēkiem, kas saņem pabalstus, nav pieņemama," - tā nozares ministrs Jānis Reirs, bet demogrāfi, kas jebkuras izmaiņas vērtē ģimenes, arī trūcīgās ģimenes, kontekstā, jau analizējusi, ka, ja paaugstinās minimālo algu no 380 līdz 430 eiro mēnesī, strādājošais bez bērniem uz rokas saņems par aptuveni 79 eiro vairāk nekā pašlaik, bet mamma vai tētis ar diviem

bērniem - par aptuveni 32 eiro vairāk. Atkal netaisnība.

Vajadzīga vieta dzīvei un darbs

Latvijā pērn bija otrs lielākais iedzīvotāju skaita kritums Eiropas Savienībā, rāda statistikas departamenta "Eurostat" jūlijā publicētie dati. Tas nozīmē, ka, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, pie mums dzīvojošo skaits sarucis par 0,96%. Lielāks kritums bijis Lietuvā - par 1,42%. Bet iedzīvotāju skaits audzis Īrijā, Vācijā un Lielbritānijā.

Sabiedrība arī noveco, dzīmstība ir nepietiekama. Igaunijā iedzīvotāju skaits salīdzinājumā ar 2015. gadu samazinājies vien par 0,02%. Vai kaimiņvalsts ir labais piemērs, domājot par savu iedzīvotāju sociālo drošību?

>2.Ipp

Trūcīgo ģimeņu un trūcīgo personu skaits Latvijā

Gads	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trūcīgās personas	212 876	176 042	134 397	104 569	82 361	68 816*
Trūcīgās ģimenes	87 629	71 657	57 856	46 594	39 309	34 639*

* Skaits Latvijā sarucis. LM to saista: pieaugusi minimālā darba alga, ģimenes valsts pabalsts par otro, trešo un nākamiem bērniem ģimenes, kā arī ar IIN neapliekamais minimums strādājošai personai un par apgādībā esošām personām, bet prasības trūcīgā statusa saņemšanai palikušas nemainīgas

Neveido labklājības valsti

JURIS JANSONS,
Latvijas Republikas tiesīsbargs

No tiesību teorijas viedokļa sociālo tiesību realizācija ir atkarīga no katra valsts ekonomiskās situācijas un pieejamiem resursiem. Tādēj arī starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos sociālās tiesības ir formulētas kā vispārīgi valsts pienākumi, atstājot daļbvalstīm plašu rīcības brīvību šo tiesību realizācijā.

Tomēr tiesību doktrīnā ir nostiprinājies uzskats, ka sociāli atbildīgas valsts pienākums ir garantēt un nodrošināt vismaz minimālu sociālo atbalstu, turklāt tiek uzsvērts, ka atbalstam ir jābūt pietiekamam. Tāpat valstij ir pienākums nepārtrauktī pārskatīt un paaugstināt sociālās drošības līmeni maksimāli tai pieejamo resursu ietvaros. Latvijas Republikas Satversmes ievādā ir skaidri ierakstīts, ka Latvija sevi atzīst par sociāli atbildīgu valsti.

Vērtējot Latvijas valdības izdevumus uz citu Eiropas valstufona, konstatējams, ka gadiem ilgi sociālā drošība un veselības aprūpe nav bijusi valdības prioritāte. Kopējie valdības izdevumi šajās nozarēs ievērojami atpaliek no ES dalībvalstu vidējā līmeņa, neskatoties uz dažādu starptautisku organizāciju un ekspertu ieteikumiem. Tai pašā laikā ir virkne nozaru, kas Latvijā uz citu valstu fona ir pārfinansētas, piemēram, kultūra, izglītība un ekonomikas attīstība.

Nav izprotama politiku tuvredzība, gadiem nespējot nodrošināt pieejamu veselības aprūpi. Ja iedzīvotāji nesaņem savlaicīgu veselības aprūpi, tas palielina izdevumus darbnespējas un invaliditātes sekū kompensēšanai.

nai, radot spiedienu uz sociālo budžetu. Cilvēks no nodokļu maksātāja klūst par pabalstu saņēmēju un sloganu visai sabiedrībai. Statistikas dati parāda, ka vienas no lielākajām iedzīvotāju baiļiem ir bailes saslimt.

Vai mūsu seniori ir pelnījuši saņemt pensiju, kas ir mazāka par nabadzības riska līmeni? Par kādu pietiekamu minimumu vai cilvēka cienīgu dzīvi šeit var rūnāt? Tāpat trūcīguma un garantētā minimāla ienākuma līmenis, kā arī valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs, kam piešķirīti visi minimālie sociālā atbalsta lielumi, nav balstīti ekonomiski pamatootos aprēķinos un nav pārskatīti gadiem. Minētais neliecina par sociāli atbildīgas valsts politiku.

Tas ir jautājums par valdības prioritātēm un patiesu vēlmi Latviju veidot par augstas labklājības valsti. Kamēr cilvēks Latvijā netiks uztverts par vērtību un centrā nebūs viņa vajadzības, nekas nemainīsies, neskatoties uz valdības deklarācijām un apņēmību.

Rosība dienas centrā neapsīkst

Valmieras dienas aprūpes centrā cilvēkiem ar garīgās attīstības traucējumiem "Stropiņš" nodarbību plāns ir saistošs gan divdesmitgadīgajiem, gan pieaugušajiem.

"Centrs darbu sāk pusastojos no rīta, un strādājam līdz pussešiem vakarā. Daudzi klienti regulāri ir klāt. Tie ir jaunieši un pieaugušie, kuri turpina dzīvot kopā ar vecākiem. Domāju, ka dienas centrs ir liels atspaidis arī vecākiem, kuri var strādāt, piepildīt savu dienu, zinot, ka viņu bērns nepavada laiku dzīvoklī pie televizora, datora, bet iesaistās nodarbībās," stāstīja centra vadītāja Inga Denisenko.

"Stropiņa" pakalpojumus ik dienu izmanto teju divi desmiti cilvēku ar garīgās attīstības traucējumiem. Centrs tāpēc, nodibinājumam "Fonds 'lespēju tilts'" piedaloties projektu konkursā un saņemot Labklājības ministrijas un secīgi Valmieras pašvaldības finansējumu.

Jāpiebilst, ka, lai veicinātu iedzīvotāju labklājību, pašvaldības un pilsēta strādājošo nevalstisko organizāciju (NVO) sadarbī-

bu, 2015. gada nogalē sociālās jomas nevalstiskās organizācijas un Valmieras pilsētas pašvaldība parakstīja sadarbības memorandu. Iepriekš minētais ir pozitīvs sadarbības piemērs.

"Cilvēces, kurās aug bērni invalīdi, no valsts puses ir sociāli pagalam neaizsargātas. Ja bērnam valsts maksā invaliditātes pabalstu, tad vecāki, ierastītā ir mamma, kura paliek mājas ar slimu bērnu, ir sociāli neaizsargāti ikdienā un arī savās vecumdienās," pārdomās dalījās Zita Gustavsona, kura ir fonda "lespēju tilts" valdes priekšsēdētāja un nu jau pilngadīgās, bet smagi slimās Lauras mamma. Zita turpināja: "Mans darba stāžs ir 16 gadi, un tas nozīmē, ka nešanēmu normālu pensiju. Katrs, arī bērna invalīda mamma, jau cenšas kaut ko darīt ikdienā, lai piepelnotos, lai varētu iztikt, bet vecuma pensija mums nebūs.

Novadi domā

Izkārpīties no sociālās spriedzes dūksnāja

>>1.lpp

Pirms dažiem gadiem demogrāfs Jāks Uibis, taujāts par demogrāfiskās atveseošanās ceļa karti, teica: "Svarīgi izveidot koordinējošu un organizatorisku institūciju Latvijas valdībā, lai risinātu demogrāfijas jautājumus kompleksi, ietverot dažādas nozares - tautsaimniecību, veselību, izglītību, jurisprudenci. Jaunas vairākām ģimenes veidošanās priekšnoteikums ir dzīves vieta, darbs un kultūra." Bet demogrāfs Ilmārs Mežs bieži norādījis, ka ir jālīkvidē korelācija starp nabadzību un daudzām ģimenēm, kas panākams ne vien ar pabalstu ieviešanu, bet galvenokārt ar nodokļu atlaidēm un likumdošanas iniciatīvām, pie mēram, samazinot izdevumus, nodrošinot nekustamā īpašuma nodokļa atlaides, daļēji dzēšot kreditu pēc bērna piedzīšanas.

Nevar noliegt, ka, grozot nodokļu sistēmu, palielinot neapliekamo minimumu strādājošajiem, paaugstinot nodokļu atvieglojumus par apgādābību esošajiem, ģimenes valsts pabalstu, Latvijā ir bijuši centieni izlieto ūdeni sasmelt. Vai kaut kas izdosies, rādīs laiks.

Taču Latvijas sabiedrība netikai noveco, bet klūst arī sli māka. Jūlijā esam piedzīvojuši precedentu - ģimenes ārstu streiku. Mediķi neslēpa, ka, ja pat bērni pugsada laikā nevar saņemt valsts apmaksātu speciālista konsultāciju vai izmek-

Nabadzības riska indekss

Gads	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pavisam (%)	26,4	20,9	19,0	19,2	19,4	21,2	22,5	21,8

Palīdzības saņēmēji Latvijā

■ 2016. gadā Latvijā atbalstu saņēmušas vairāk nekā 61 497 personas.

■ Pērn izdalīti 353 926 pārtikas preču komplekti, 24 186 mācību piederumu komplekti, 204 900 māltītes, 55 130 higiēnas un saimniecības preču komplekti, tās arī 1873 papildpasākumi.

Avots: Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām

kas un citu atbalstu, ko, sadarbojoties ar atbalsta fondu, nodrošina sociālie dienesti, reliģiskās organizācijas, biedrības, arī Latvijas Sarkanais Krusts (LSK).

"Atbalsta saņēmēju skaitā visvairāk ir ģimenes ar bērniem un pīrmaspensijas vecuma cilvēki, jo viņiem grūti atrast pastāvīgu algotu darbu," vērtēja LSK Vidzemes komitejas pārstāvē Rasa Liehnora, bet, analizējot situāciju, kāda ir vairumā pilsētu un novadu, viņa nepiekrita sausajai statistikai, kura bezkaisīgi rāda, ka Latvijas ekonomikas izaugsmē veicinājusi trūcīgo personu skaita samazināšanos. "Nedamāju, ka šajā gadā Latvijā izdalīs mazāk atbalsta paku. Reģionos situāciju ietekmē vien sezonālitātē - vasarā trūcīgie atrod pagaidu darbus, bet rudenī un ziemā sociālā spriedze ir augsta," appalgoja R. Liehnora.

Vai rodams risinājums? "Jaujas darba vietas reģionos, lai Latvija nepaliek tukša, lai iztiku iespējams nopelnīt tuvāk dzīvesvietai," - tā Limbažu novada pašvaldības sociālā darba speciāliste Sandra Našeniece, kura ir arī LSK Vidzemes komitejas priekšsēdētāja un plāno dažādus iedzīvotāju atbalsta pasākumus reģionā.

Ilze Kalniņa

Eiropa gādā par pamatvajadzībām

Nabadzību vēlas izskauст ne tikai Latvijā, bet visā pasaule, tostarp Eiropas Savienības daļbvalstīs. Pirms trim gadiem tika izveidots Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām. Atbalsta sniegšanai Latvijā kopumā pieejami 48,2 miljoni eiro, bet fonda finansējumu izmants visas 28 dalībvalstis, un ES budžetā tam iesīmēti ap 3,8 miljardi eiro.

Latvijas vistrūcīgākie iedzīvotāji regulāri saņem pārtikas, saimniecības, higiēnas preču pa-

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Šūšana, tamborēšana, dekoru veidošana, sveču liešana, ziepu vārišana un kokapstrāde ir radošo nodarbību saturs.

Visu mūžu neesam varējušas arī slimot, panemt apmaksātu darba nespējas lapu."

Valmierā un citās pašvaldībās Latvijā ir tapuši līdzīgi un vēl plašā izmantojami dienas centri, kas ir tieši atbalsts ne tikai bērniem invalīdiem, bet arī viņu ģimenēm.

Kādas ir pašvaldības vēlmēs, organizējot sadarbību ar NVO?

"Gribētu organizācijas mudināt veidot un dažādot piedāvātos sociālos pakalpojumus, balstoties uz konkrētam, identificētām mērķa grupu - invalīdu, jauno vecāku, bērnu - vajadzībām, jo pašvaldība būtu gatava šo pakalpojumus arī pirkst," uzsvēra Valmieras pašvaldības Sociālās pārvaldes vadītāja Kaija Muceniece, piebilstot, ka NVO

ir svarīgi darboties ne tikai pašu klientu lokam, bet būt atvērtām sabiedrības vajadzībām.

NVO piekrit, ka jādarbojas vispusīgāk, taču nenoliedz, ka pagaidām vēl trūkst vajadzīgās kapacitātēs, tāpat tiek meklēts spēks atspērienam, lai ar lielāku atdevi pareizajā nišā organizētu sociālo uzņēmējdarbību.

Ilze Kalniņa

Tikt galā kopīgiem spēkiem

Pētījumos nereti minēts, ka tieši ģimenes ar bērniem ir sociāli visneizsargātākās, bet Veitneru ģimene uzsver, ka bērnu audzināšana ir viens no grūtākajiem darbiem, jo tam nav pamācību vai instrukciju. Pašādēļ var tikai sajūtas, labas domas un īstie cilvēki blakus.

Liene un Krišjānis iepazinās studiju laikā, kad kopā mācījās. Ātri vien saprata, ka viens otram ir īstie, un nu ir precējušies jau 22 gadus. Veitneru ģimene aug četras radošas un sirsnīgas atvases - 12 gadus vecais Kārlis Linards, 14 gadus vecais Eduards, 16 gadus vecais Voldemārs un meita Katrīna, kurai nu jau 19 gadu. Bērnu nelielā gadu starpība esot bijusi noderīga tajā laikā, kad viņi bijuši mazāki - visiem bija kopīgas intereses, nevajadzēja meklēt citus draugus. "Mēs paši neesam auguši lielās, koplās ģimenes. Bet savā dzīvē ķēmām pretī visu, ko tā deva, un par to esam Joti laimīgi. Kā saka, dalīti prieki ir divkārši prieki un dalīta bēda ir pusbēda," stāsta Liene.

Dažkārt var šķist, ka audzināt vairākus bērnus Latvijā ir finansiāli grūti, bet Veitneru ģimenei par to cits viedoklis. "Visus četrus bērnus esam pieņēmuši kā lielu svētību. Nekad neesam bijuši izmisumā, nekad nekā nav trūcis. Protams, tā ir ne tikai fiziska un emocionāla, bet arī finansiāla atbildība. Bet par valsts attieksmi pret daudzbērnu ģimenēm nekad neesam sūdzējušies. Piemēram, Itālijā situācija ir daudz grūtāka. Bērniem ir obligāta izglītība, bet viiss skolai nepieciešamais vecākiem jāgādā par saviem līdzekļiem. Tur uzturēt vairāk par vienu bē-

nu ir Joti grūti. Tādēļ es novērtēju to, ka dzīvojam Latvijā un man ir četri brīnišķīgi bērni, par kuriem ar vīru varam rūpēties. Situācija pie mums nemaz nav tik traka kā dažbrīd dzirdams," stāsta Liene.

Veitneru pāris strādā profesijās, kuras var ērti pielāgot aktīvajai ģimenes dzīvei. Krišjānis nodarbojas ar vērtēšanu un var strādāt no jebkuras vietas. Turklat šobrīd viņš aktīvi apgūst jaunas zināšanas, jo studē Vāciājā. "Tas, ja ir četri bērni, nenozīmē, ka mācībām jāmet miers. Gluži pretēji - smadzenes ir muskulīs, kas jānodarbina un jātrenē. Ceru, ka arī bērniem šis ir labs piemērs tam, cik izglītība ir svarīga." Savukārt Liene māca itālu valodu gan Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskolā, gan arī attālināti ar *skype* palīdzību. Lai arī saistībā ar elastīgiem darba grafikiem viņi varētu dzīvot jebkur, Lienes vēlme bijusi ģimenes dzīvi veidot Cēsīs. "Man patīk mazpilsētas dzīves ritms. Tā sajūta, kad ar bērnu izej ārā un uzķāp uz asfalta, nav tā, ko gribu, lai izjūt mani bērni. Radās iespēja pārcelties no Rīgas atpakaļ uz dzīmtajām Cēsīm, un šo izvēli ne mirklī neesam nozēlojuši." Arī Krišjānis, izvērtejot dažādus aspektus, dzīvi Cēsīs vērtē pozitīvi: "Mums ir Joti aktīva ģimene. Pie sienas ir saraksti, kādas kuram

četru bērnu māmiņa zina arī veiksmes atslēgu tam, lai bērni augtu par labiem un laimīgiem cilvēkiem: "Bērni ir jāmīl tādi, kādi viņi ir. Lai arī mēs esam viena ģimene, katrs bērns ir citāds, ar atšķirīgām rakstura īpašībām. Svarīgi ir bērniem iedot to sajūtu, ka viņi ir gaidīti un īpaši, tieši tādi, kādi ir." Veitneru ģimene spēj novērtēt kopā būšanu, kas dod iekšēju mieru, mīlestību pret sevi un citiem.

Madara Ozoliņa

Veitneru ģimenes jaunākā atvase Kārlis Linards (no augšas, pa kreisi) kopā ar brāliem Eduardu un Voldemāru, māsu Katrīnu, tēti Krišjāni un mammu Lieni.

Foto - Marta Martinsone Kaša

Ar katu vainu pie ārsta neskrien

Saldus novada Jaunauces pagasta "Šarlote" dzīvo MĀRIS PLUĢA ģimene. Līdz pagasta centram, kur divreiz mēnesi pieņem ģimenes ārsts, ir trīsarpus kilometri. Māris, līdzīgi kā daudzi Latvijas iedzīvotāji, atzīst, ka bez liekas vajadzības nemaz dakteri netraucējot.

"Šarlote", kādreizējās muižas vieta, atrodas nomaiņus no Jaunauces - Grīvaišu ceļa Kokmuižas virzienā, un ģimene dzīvo vairāk nekā 100 gadu senas muižas kalpotāju mājas vienā galā. Attālums līdz Aucei, kas ir tuvākā pilsēta, 14 kilometri, līdz Ezerei, kur ģimenes ārste strādā ik dienu, 25 kilometri, bet līdz novada centram Saldum apmēram 55 kilometri.

Pusēnā žāvējās nesen plūktu nātru bunte. Tās vistām, ziemā noknābā, līdz paliek pliki kāti. Lai uzturētu veselību, dabas zālīšu vākšana vasarā ģimenei ir bezmaz obligāta. Tās derot gan profilaksei, gan ja gadās sašlimt. Mammītei jau 85 gadi, viņam un sievai kāds strēķis pāri 60. Māris saka: veselība puslīdz

turas. Mammīti gan pirms dažiem gadiem nācīs vest uz Auci pie dakteriem, taču kopš tās reizes vairāk nav bijusi.

Laucinieki esot pacietīgi, ar katu vainu pie dakteriem nesteidzas. Kad sāk sāpēt kājas, Māris pasmērē populāro zirgu smēri. Kādēļ neārstējas nopietnāk? Vīrietis atmet ar roku - to var atlauties, ja makā vai kontā pietiekami liela naudas summa. Vispirms jātiekt līdz ārstam. Vietējie, jaunauncieki, lielākoties vēršas pie ģimenes ārstes Bergas, kas uz Jaunauci divreiz mēnesī atbrauc no Ezeres. Citi izvēlējušies ģimenes ārsti kaimiņpagastā Rubā, bet daja kaimiņu novadā Aucē.

M. Pluģis stāsta, ka tiem, kam nav sava auto, pašlaik ir sarežģīti kaut kur aizbraukt. Skolas laikā vieglāk, jo uz Auci kursē skolēnu autobuss, un Auces novada pašvaldība nelielz ar to aizbraukt. Pēcpusdienā ar to pašu autobusu atgriežas mājās. Vasarā tādas iespējas nav, satiksmes autobuss pa Kokmuižas ceļu nebrauc. Aucē strādā ne visu jomu speciālisti, reizēm jāmēro ceļš uz Dobeli ar pārsēšanos Aucē.

Jaunauncieks Māris Pluģis iet palūkoties, vai nav pasta sūtījuma, bet tā kā auto pašam nav, uz Auci darīšanās vai pie ārsta viņš nokļūst ar pašvaldības finansēto autobusu, kas pārvadā skolēnus.

M. Pluģim savas automašīnas nav, bet ja vajadzētu braukt pie ārstiem, aizvestu dēls. Māris smejas, ka ar dakteriem cenšas nesaistīties kopš pirmajām dzīves dienām, pat piedzimis mājās. Tomēr, viņaprāt, ģimenes ārstan vajadzētu būt vismaz sazvanāmam arī ārpus pieņemšanas laika. Var jau zvanīt konsul-

kļūdaini nosaka vai vispār nevar noteikt diagnozi, tad sūta pie nākamā ārsta, tas atkal pie cita. Ja gribi slimot, aizej pie daktera," ironizē jaunauncieks. Viņam radīsies iespaids, ka veselības aprūpē pacients reizēm ir kā izmēģinājuma trūsītis. Medicīnas pakalpojumi izmaksā Joti dārgi, bet laukos ročība vairumam maza. Ja nepieciešama operācija, tās apmaksai, pārdodot labu govi, naudas nepietiek. Tādēļ cilvēki izvēlas ciesties un kaites ielaiž. Māris Pluģis spriež, ka nākotnē situācija laukos būs vēl slīktāka, var pietrūkt ģimenes ārstu, jo jaunie dakteri nomales neizvēlas.

Pie zobārstiem viņš nebraucot un, ja vajag, zobi izraujot pats. Tā sacīt - pašapkalpošanās. Paskaidro, ka padomju laikā dienējis ziemeļos, tur aktuāla bijusi cinga, kuras dēļ izkrīt zobi. Viņam no mājām sūtīti sīpoli, ķiploki, tā izdevies zobus saglabāt. Nu tie sāk kustīties. Ja brauks pie zobārsta, par izraušanu jāmaksā 20 līdz 30 eiro, viņam tā ir liela nauda.

Tamāra Kļaviņa

Bez pieredzes darbu atrast grūti

Edīte Toriņeca un Valdis Meiris nu jau aptuveni gadu strādā SIA "Metrum" Limbažu birojā. Edīte ir klientu konsultante, savukārt Valdis - zemes ierīčbas inženieris. Šīs viņiem nav iegūtās profesijas, un tādās ne viens, ne otrs agrāk nav strādājis.

Edīte savulaik beidza augstskolu un saņēma finansistes diplomu, viņas kolēģis Valdis ir apguvis ēku būvtehnīķa profesiju koledžā. "Tas bija gados, kad valstī sākās ekonomiskā krīze," abi pamato, kālab tūlīt pēc skolu pabeigšanas nav likuši lietā iegūtās zināšanas. Tomēr gluži bez darba viņi arī nav sēdējuši.

Edīte, neatrodot darbu Latvijā, devās uz Ķīnu, kur piecus gados strādāja kādā viesnīcā par administratori. Tādējādi arī tika nopelnīta naudīga augstskolas pabeigšanai. Kad pieteikusies meitiņa un *pašķidušas* attiecības, nolēmusi atgriezties Latvijā, lai būtu kopā ar vecākiem, majās. Nu jau Anastasijai ir četri gadiņi, un visu šo laiku Edīte ir pūlējusies atrast darbu savā profesijā. Pētījusi sludinājumus, sūtījusi CV ne vien potenciālajiem darba devējiem Limbažos, bet arī lielā-

kajās kaimiņpilsētās Valmierā un Cēsīs. "Meklēju darbu birojā. Tikai ne veikalā vai gateri, bet kur normāls darba laiks, jo man tomēr ir bērniņš, ar kuru jāpavada kopā laiks. Visur prasīja darba pieredzi, bet kur lai es to iegūstu?" viņa retoriski jautā.

Pirms trim gadiem Edīte kā bezdarbiniece reģistrējās Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA). Esot uzskaite, pabeidza projektu vadības kursus. 2015. gada nogalē, saprotot, ka tobrīd darbu iegūtajā profesijā neatrast, piekrita iesaistīties aģentūras projektā "Pirmā darba pieredze jaunietim", apgūstot klientu konsultantes prasmes SIA "Metrum". Kad projekta gads beidzās, viņu pieņēma pastāvīgā darbā. Edīte pagādām samierinājusies, ka tas nav viņas iegūtajā profesijā, tomēr joprojām lolo cerību atrast darbu, tā teikt, pie cipariem. Tas

Edīte Toriņeca un Valdis Meiris pēc bezdarbinieka maizes nogaršošanas atraduši darbu SIA "Metrum" Limbažu birojā.

Foto – Regīna Tamane

viņai joti patiktu, jo ne velti izvēlējusies mācīties par finansisti. Viņa joprojām pēta darba piedāvājumus tuvākajā apkārtnei. Un nu viņai nav jādomā tikai par savām, bet arī par meitiņas vajadzībām. Edīte atklāti atzīst, ka ir brīži, kad prātā iezagās doma atgriezties Ķīnā. Pretī svaru kausos tiek likta vēlme dzīvot Latvijā,

kur viss ir savs un mīļš. "Turpinu rakstīt CV, ja nu tomēr palaimējas..." nosaka Edīte.

Valdis gan, šķiet, ir noenkuojies SIA "Metrum" uz palikšanu, jo nebūt netrīko celt augšā savulaik koledžā iegūtās zināšanas. Viņu līdzsīnējās darba gaitas nav aizvedusās prom no Latvijas. Kādu laiciņu strādājis pie vecākiem, kuri darbojas tirdzniecības sfērā, pastrādājis arī citviet, bet nav saskatījis izaugsmes iespējas. Arī viņš, līdzīgi kā kolēģe, 2014. gadā kļuvis par oficiālu bezdarbnieku, izmantojus NVA piedāvāto iespēju piedalīties gadu ilgā Eiropas Sociāla fonda finansētā projektā par subsidētās darba vietas izveidi jaunietim. Šajā laikā sapēmis arī mobilitātes pabalstu, jo dzīvesvieta ir pārdesmit kilometru no Limbažiem – Alojā. Tagad darbavietā viņam piešķirusi braucamo. Darāmo apguvis "Metrum" rīkotajos kursos, kā arī praksē, darbojoties kopā ar pieredzējušo kolēģi Čirtu Vilciņu. Nu no Valda paša ir atkarīga viņa izaugsmē – lai kļūtu par pilntiesīgu mārku, jāiegūst sertifikāts, tātad jāmācās.

Regīna Tamane

Māja, kur atgūst dzīvesprieku

Rudenī apritēs pieci gadi, kopš nelielajā Auces novadā, kurā ir vien nedaudz vairāk par 7000 iedzīvotāju, Lielauces pagastā atvērta sociālā māja. Pašlaik tajā dzīvo 12 cilvēku.

Sociālā māja "Lielauce" ieķērtota ēkā, kas savulaik būvēta kā toreizējās kopsaimniecības kantoris. Vēlāk tur atradās arī Lielauces pagasta padome un vietējā bibliotēka, pasta nodaja. Pēc administratīvi teritoriālās reformas, apvienojojoties novadā sešiem pagastiem un Auces pilsētai, tika nolemts pagasta pārvaldi un grāmatu krātuvi pārceļt uz tautas nama ēku, tādējādi zem viena jumta izveidojot nosacītu pagasta centru.

Otrs nams palika tukšs. Kā stāsta Auces novada pašvaldības vadītājs Gints Kaminskis, vietvara nonāca dilemmas priekšā – ko ar šo ēku darīt tālāk? Radās ideja par pārbūvi un sociālās mājas izveidi. Cilvēki bieži jauc šāda tipa namus ar sociālās aprūpes centriem, tau-tā dēvētiem par pansionātiem. Drīzāk taisnība tiem, kas šādus namus salīdzina ar padomju gados iepazītajiem komunālajiem dzīvokļiem. Protī, katram "Lielauces" iemītniekam ir

Daļa no sociālās mājas "Lielauce" iedzīvotājiem kopā ar sociālo aprūpētāju Ināru Roķi (pirmajā rindā no kreisās), ko viņi dēvē par savu labo gariņu.

Foto – Indra Cehanoviča

sava, jau iepriekš apmēbelēta istabīja, bet sanitārais mezglis un virtuve ir visiem kopīga. Ir iekārtots atpūtas stūrītis, kur kopīgi skatīties televīziju.

Citādi dzīve sociālajā mājā ir pilnīgi tāda pati kā jebkurā daudzdzīvokļu ēkā. Iemītnieki paši organizē savu ikdienas ritmu, gatavo ēst, uzkopj istabīju, dodas iepirkties, arī maksā par komunālajiem pakalpojumiem. Tiesa, ir iekšējās kārtības noteikumi, kas jāie-

vēro. Piemēram, dodoties uz vairākām dienām ciemos pie radiniekiem, par to jābrīdina sociālā aprūpētāja, kas namā ir katru darba dienu un palīdz iemītniekiem, kuriem ir grūtāk veikt mājas soli vai pagatavot pusdienas.

Stāsti, kāpēc Jaudis savulaik izlēma pārcelties uz sociālo māju, lielākoties ir līdzīgi – nesaskaņas ģimenē, veselības problēmas, nespēja par sevi parūpēties, veicot ikdienas

mājas soli, kas lauku viensētās saistīts ar ūdens nešanu no akas vai malkas sagādi ziemai, nokļūšanu līdz veikalām pēc pārtikas produktiem. Visi kā viens aptaujātie "Lielauces" iedzīvotāji arī atzīst – šeit esam atguvuši dzīvesprieku.

"Kas mums te nekait," saka Dzidras kundze, kura sociālajā mājā dzīvo no tās atklāšanas brīža. "Rokas stiepēna attālumā ir divi veikali, tautas nams, kurā notiek dažādi pasākumi,

bibliotēka. Tepat ir Lielauces ezers, purvs, kas slavens ar savām dzērveņu vietām. Tie, kuri vēlas, var darboties mazdārzīnā – zemīte mums šim nolūkam ir atvēlēta. Esam kā viena liela ģimene, kurā izveidojušās arī savas tradīcijas, piemēram, sveicam jubilārus, kopā svīnam Ziemassvētkus, Lieldienas."

Savukārt Jāzepa kungs, kurš šeit dzīvo jau gandrīz trīs gadus, stāsta, ka pārcelties no nomājā Sniķeres ciemata uz Lielauci aicināts vairākas reizes. Sākumā nepiekritis. Pamatē savu dzīvoklī? Neparko! Tad radušās veselības problēmas. Izlēmis – pārcelsies. 85 gadi nodzīvoti, vai nav vienalga, kurā vietā aiziet aizsaulē. Nu Lielauce aizvadīti jau trīs gadi, un šādu domu vairs prātā nav. Pat spiekis, bez kura savulaik bija grūti paspert soli, nu drīzāk tiek ķemts pastaigās līdzi vien ieraduma dēļ.

Novadā pašlaik norit darbs pie vēl vienas sociālās mājas izveides, šoreiz Aucē. Pašlaik notiek ēkas pārbūves būvprojekta izstrāde. Vēl pašvaldībai ir izdevies veiksmīgi atrast pielietojumu vairākstāvu ēkai, kurā reiz atradās Auces slimnīca. Pērn tās telpas sāka nomāt kāds uzņēmējs, atverot sociālās aprūpes centru.

Indra Cehanoviča